

EDINOST

(Večerno izdanje.)

GLASILO POLITIČNEGA DRUŠTVA „EDINOST“ ZA PRIMORSKO.

Telefon št. 870.

4 nvc.

V edinosti je moč!

Oglas

se računajo po vrstah v petitu. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Posilna, osumrta in javno zahvale, dimači oglasni list, se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi ~~in~~ pošiljajo uredništvu. Ne frankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravištvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Curintia št. 12. Upravištvo, odpravištvo in sprejemanje inseratov v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadst.

„Edinost“

Izhaja štirikrat na dan, razen nedelj in praznikov, zjutraj in zvečer ob 7. uri, (v ponedeljkih in po praznikih izhaja ob 9. uri zjutraj).

Naročnina znaša:

Obe izdaji na leto glj. 21.—
Za samo večerno izdanje 12.—
Za pol leta, četrletja in na mesec razumno.

Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Na drobno se prodajajo v Trstu zjutranje številke po 3 nvc., večerne številke po 4 nvc.; ponedeljske zjutranje številke po 2 nvc., izven Trsta po 1 nvc. več.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinost“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu.

Brzjavna in telefonična poročila.

(Novejše vesti.)

Dunaj 11. V parlamentarnih krogih zatrjujejo, da je predsednik zbornice poslancev, dr. Fuchs, ki je tudi predsednik komisije za nadzorovanje državnih dolgov, izjavil, da je proti temu, da bi se znova glasovalo o znanih 59 milijonih glj.

Dunaj 11. Češki listi pišejo, da je moral stotnik, ki je vodil kontrolni shod v Kurimu, zbežati v klet, pred rezervisti namreč, katerim je bil zapovedal, da se morajo le nemški zglašati.

Dunaj 11. Sedmorici obeh kvotnih deputacij sta imeli popoldne skupno sejo, ki je trajala 2 uri. Jutri skleneta menda pododseka razprave.

Budimpešta 11. Ogerska kvotna deputacija je imela danes sejo, kateri je predsedoval pl. Tiszv. Razpravljali so o poslanci avstrijske deputacije ter določili stališče ogerske. Popoldne ob 4. uri bo skupna seja obeh sedmorici, a ob 6. uri zvečer zopet plenarna seja ogerske kvotne deputacije.

Pariz 11. (Državno sodišče). Ko so bili poklicani senatorji po imenih, je dokazoval prokurator, da obtoženci spadajo pred državno sodišče, kajti, dasi tudi niso izvršili atentata, vendar so zakrivili zločin proti varnosti države. Potem so razpravo pretrgali.

Rim 11. »Osservatore romano« objavljala imenovanje pl. Rinaldinija apostolskim nuncijem na Španjskem.

Berolin 11. Ni še gotovo, da-li bo državni tajnik pl. Bülow spremljal cesarja Viljela v London. Cesar še ni odločil ničesar glede tega.

Vojna v južni Afriki.

London 11. «Reuter» javlja iz Alivotnorta z dne 7. t. m.: Boerci so pretrgali telegrafično zvezo južno od Alivotnorta. Velika četa Boercev

je oddaljena osem milj od tukaj. Boerci so razdrli brod pri D Itonspontu. Sedaj ni mogoče priti iz Yontkana v Narvalpont čez reko Oranje.

London 11. Iz Stormberga javljajo, da se pripravlja 4000 Boercev s 3 kruppovimi topi, da napadajo Quenstown. Boerci so razdejali zveze z Dortrechtom.

London 11. «Reuter» javlja, da so minoli teden Boerci napali Mafeking, a da so bili odbiti. 50 Boercev je mrtvih. Zgube Angležev so bile neznatne.

London 11. V Capetown so prišli trije prevozi s 3676 mož; prihodnja dva transporta izkreaajo v Durbanu.

Bruselj 11. Transvaalski poslanik dr. Leys zagotavlja, da so Boerci za mnogo časa preskrbljeni s streljivom. Leyds je prepričan, da se vojna završi s posredovanjem velevladi.

Gorska razmišljanja.

XVIII.

Bratomorni boj na Goriškem je blizu — viška. Polagajo se mandati, kujejo se zaupnice in nezaupnice, strupene puščice kar švigajo po zraku in slednje moči se pošiljajo v nesrečni boj. Kako dolgo bo še trajal delirij, ali še ne pride strezne nje in spoznanje? Ali še ne bo konca temu klanju? Ali še ne bo miru, ali vsaj pomirjenja?!

Tako vprašujem zopet in zopet v zlic sodbi »Slovenskega Naroda«, da so moje misli — nesrečne?!

Naravno in psihologično utemeljeno je, da se v tej vihari vprašujemo zopet in zopet po vzroku temu boju. Po mojem mnenju je iskati glavnega vzroka — seveda poleg osebnih intrig in sovražstva — v vsestranskem neuspahu naše poli-

tike zadnjih let. Obe stranki kažeta sicer na svoje vspehe, ali ljudstvo maja z ramami, gleda nezaupno in občuti — nevspehe! Kje so vspehi 10-letnega dela? Slovenska ljudska šola in Gorici, vipavska in predelska železnica, ceste, regulacija »Soče«, kje so?! Pač pa vidimo skrajno bedo učiteljstva. Ta nam je ostala! To in drugo glasno govori, da ni bilo vspehov.

XIX.

V polit. društvu »Sloga« imamo sedaj poleg družil za šolstvo in učiteljstvo unetih odbornikov tudi dva učitelja zastopnika. »Gorica« trdi, da ima to društvo sedaj »dobro voljo« učiteljstvu pomagati. Dobro! Na obnem zboru 25. maja t. l. je predsednik konstatiral, da je bil Vrtovec predlog za zboljšanje učiteljskih plač po meri plač treh zadnjih razredov državnih uradnikov vsprejet na glasovanju. Odboru »Sloga« je pa sedaj tudi dolžnost, da skuša izvesti to. Predloži naj državnemu zboru prošnjo v smislu sprejetega predloga; obrazloži naj bedno stanje učiteljstva na Goriškem, kakor je razvidno iz znane »rdeče table«! Istotako naj bi odbor »Sloga« predložil prošnjo tudi ministerstvu za uk in bogočastje in ob svojem času deželnemu zboru goriškemu! To zahtevamo od vas, o gospodje, da boste sprejete dolžnosti tudi vršili, da bomo videli tudi dejanja, kajti z samo »dobro voljo« nam ni pomagano nimalo!

XX.

Na Tolminskem imamo poleg železnice, katero merijo že toliko let, poleg regulacije »Soče«, ki nam dan za dnevom odnaša še ono malo dobre zemlje, poleg potrebnih cest, tudi veliko pomajkanje toliko na šolskem polju, kolikor glede pouka odrasli mladini. Na Tolminskem bi bil potreben z i m s k i k m e t i j s k i t e č a j, kjer bi odraslo mladino poučevali v sadjarstvu, živinoreji, mlekarkstvu itl.

oziru ga že poznamo. Toda danes se mu hoče nit potrpljenja utrgati vsaki čas. Da bi bilo v teh spisankah le količkaj lastnega! Pa nič, nič!

Pregleduje, nalogo za nalogo — vse po enem kopitu...

Konečno nekaj družega.

No, kaj je to?... Kaj, to dekle filozofuje?

»Pesimizem ni nič družega, nego bolezen. Vidi se nam resničen, kadar tiči uzrok boleznii globoko v duši. Tedaj napravlja lahko globok utisek. Večinoma pa ne izvira iz duševnosti, temveč samo iz domišljije. In pogostoma je samo manira... Pesimizem ni niti opravičen, niti utemeljen. Svet, narava, vse življenje v svoji celoti in v posamičnih delih glasno pričča proti pesimizmu...«

Kdo je to dekle, ki se upa tako odločno obsojati pesimizem?

Ta naloga je vendar mikavna. Savič se ne strinja s temi nazori — seveda ne; saj ni treba še posebej povdarjati tega. Savič je vtelišeni pesimizem in drugi ljudje se sčasoma že se prepričajo, da ima prav. A priznati mora, da je ta naloga zanimivo spisana. Nekaj primitivnega je v njej, kar prav nič ne diši po knjigah; in baš to mu ugaja.

To dekle torej obsoja pesimizem.

Kdo pa je pravzaprav: kako se imenuje?

Tonka Hrastova.

(Pride še.)

P O D L I S T E K.

26

Sursum corda!

Spisal E—n.—n.

Ko se je zjutraj zbudil, se je zelo neprijetno počutil. Vsekakor je predolgo sedel v smradu, ki ga je provzročila svetilka, ko je ugasnila. Po duši se mu je prelivalo nekaj teskobnega, kakor neugodne slutnje, katerim ni našel ne vira ne smotra.

Oddal je na pošto pismo, s katerim je naznanil, da sprejme profesorsko mesto na ženskem učilišču. In ko je pismo ležalo v nabiralniku, se je Saviča zopet polotila tista negotova tesnoba. Zdelo se mu je, kakor bi se mu približevalo nekaj, čemur ni vaju. Slišal je šepetajoči glas, ki mu je pripovedoval, da se nekaj spremeni v njegovem življenju.

To ga je bolelo, a ni se mogel otresti tega. Šepet ga je spremljal povsod.

Kaj naj bi se spremenilo? Ali še ne pride konec?

Saj je jesen — jesen, — ne samo tam zunaj, temveč tudi v njegovi duši, in jeseni sledi zima, neizogibno; tedaj zamrje življenje in vsega mora biti konec.

Danes je že več velega listja na tleh, nego ga je bilo včeraj; nočna sapa je izvrševala svoj posel. Jesen torej napreduje in priti mora čas.

Zakaj, odkod, čemu torej tiste slutnje?

Na oknu neke hiše je zagledal cvetice v loncu. Zdele so se mu kakor ironija, a nehoté jih je moral večkrat pogledati.

Sreča! je berača ter mu dal novič. Tukaj si je očital, da je to neumno, brezsmiselno. A čutil je, da bi ga bilo še bolj bolelo, ako bi mu ne bil dal ničesar.

To so bili čudni simptomi. Savič jih je sovražil, in — bal se jih je.

Zapustil je mesto. Tam zunaj je bila trava pokošena, zadnje dni ni opazil tega. Danes mu puhti naproti tista čudna, opojna dehtoba. Dvignil je pogled. Nad glavo mu je frfotala jata ptic, ki so hitele na jug.

Čemu? Po kaj? Saj mora priti konec.

Ali naj bi bil prevarjen tudi v tem?

Kako dolgo še, kako dolgo?

VIII.

Savič je popravljal šolske naloge svojih učenk. Bile so take, kakoršne so šolske naloge navadno. V nekaterih je vse mrgolelo napak, nekatere so bile jako korekne, a te so ga večinoma najbolj jezile. Težko jim je bilo kaj očitati, a vendar so bile včasih take, da bi jih človek kar raztrgal. Puste, prazne — ali korekne. Vseskozi pravilni ornamenti, nobena črtica pretanka ali predebela, noben krog preširok ali preozek, a brez vsake ideje...

Popravljanje šolskih nalog je jako dolgočasna stvar. Savič je pa jako potrpečljiv človek; v tem

Na Tolminskem je potrebna pripravljavnica za učiteljsišča, pripravljavnica za srednje šole. Vse to in drugo imajo in uživajo v drugih pokrajinah, oziroma okrajih. Zakaj sta baš Tolminsko in njega središče tako zanemarjena? Ako hočemo svoje otroke šolati v Gorici, moramo jih dati v II. ali III. normalni razred. Koliko stane to uboge stariše! Kmečko odraslo ljudstvo je željno pouka in hrepeni po napredku. To je videti o predavanju v »sadjarskem društvu« in v društveni drevosnici v Tolminu. Kmetijski zimski tečaji bi bili torej na Tolminskem gotovo koristni in potrebni za napredno in ukazljivo odraslo mladino po izgledu, kakor je v Rotholzu na Tirolskem. Rojaki! Tu je tudi mnogo zastalega dela! Na delo torej! To bo koristno, to more ozdraviti naše bolne javne odnose. Kajti, kdor dela, nima časa v to, da bi se prepiral!

Politični pregled.

TRST 11. novembra 1899.

Italijanske pokrajine? Poslanei dr. Laginja, Spinčić in tovariši so v seji zbornice poslancev st. vili nastopno interpelacijo do ministra pravosodja:

V Trstu izhajajoči list »Il Piccolo« je v svojem večernem izdanju od 6. oktobra 1899. pod naslovom »per un mesto anniversario« pisal o obletnici smrti irredentoveca Jurettiga, umrlega rečenega dne pred več leti.

Spis je bil zaplenjen, urednik pa je uložil pritožbo proti zapleni.

Dne 27. oktobra 1899. je bila na e. kr. deželnem sodišču v Trstu razprava o tem in pritožba je bila zavržena.

V utemeljevanju je rečeno mej drugim, da je splošno znano, da je Jurettig tiral aktivno propagando irredentovski stranki v prilog, delujoči proti celokupnosti države s tem, »da hoče Italijanske provincije« odtrgati od monarhije avstro-ogerske.

Z ozirom na okolnost, da dežele, katere bi italijanska irredenta hotela ločiti od monarhije, so Dalmacija, Primorska in del Tirola, da prebivalstvo teh dežel po pretežni večini ne pripada italijanskemu plemenu in ni svojih dežel nikdar pripoznalo za italijanske provincije, stavljajo podpisani do Njegove ekscelence, gospoda ministra za pravosodje, nastopno vprašanje:

I. Meni-li avstrijski minister za pravosodje, da je prav, da se one dežele naše monarhije, katere bi italijanska irredenta hotela odtrgati, od e. kr. oblasti označajo kakor italijanske provincije?

II. Ako je tako, zakaj je bil omenjeni spis zaplenjen in je bila zaplena petrjena?

III. Ako pa ni, hoče-li njegova ekscelence tudi v tem kratkem času, ki more biti interimistiškemu ministerstvu na razpolago, ukreniti proti omenjeni nepristojnosti avstrijske pravosodne oblasti?

Dunaj, dne 9. novembra 1899.

Kje leži Trst? Zadnji »Süden« priobčuje pod tem naslovom članek, ki na široko razmotriva to vprašanje. Najprej govori o razkolu, navstalem med tržaškimi Italijani in prihaja do jedino pravega zaključka, da se stranke v Trstu razlikujejo le po tem, kakor pišejo bolj ali manje irredentovski. Ob tem pa se v Italiji sami vrši akcija, ki se razvija roka v roki s tukajšnjimi Italijani. Članek zavrača najodločnejše tisto očitjanje, češ, da mi vedno denunciramo in obrekujemo Italijane. To ni resnično iz dveh vzrokov. V prvo so stvari, o katerih govorimo, splošno znane, saj irredentoveci sami nimalo ne prikrivajo svojih namenov. V drugo pa treba pomisliti — in to je glavno za nas — da tu ne gre le za Italijo in Avstrijo, ampak tudi za nas samih kakor narod. Mi moramo sami braniti svojo ekzistenco, svojo bodočnost! Saj italijanskemu irredentizmu ni le do tega, da te pokrajine pridobi za Italijo, ampak in marveč do tega, da uniči vse, kar je v teh deželah hrvatskega in slovenskega. To je boj med latinizmom in slovanstvom, boj med Apennini in Balkanom.

Na vsem pa še stvar irredentizma ni najčudnejša. Veliko čudnejše je postopanje avstrijskih oblasti, ki tlačijo Slovane, mesto da bi s pomočjo teh poslednjih ubijale irredentizem. Tako delajo

vse avstrijske vlade brez razlike imena in programa. Grof Thun je šel, grof Goëss je ostal, a grof Clary je baje izrečno odobril politiko grofa Goëssa. Grof Goëss je zmagovalec, a na tej zmagi je deležen tudi irredentizem. V kateri drugi deželi bi bilo mogoče kaj takega? Avstrijski državniki se sicer ne odlikujejo z duhovitostjo in genijem, ali to ni mogoče, da bi ne umeli konec take politike. Avstrijska politika v Primorju se vodi po načrtu, kateremu ni iskati inicijative na avstrijskih vladah. Ako bi pridno zasledovali vzroke tej čudni politiki, našli bi jih morda v bodočih načrtih — v Budimpešti in Berlinu!

K položaju. Vsa pozornost političkega sveta je sedaj obrnjena do kontrolne komisije za državne dolgeve in pa do razprav, ki se vrše na Dunaju med avstrijsko in ogersko kvotno deputacijo.

Kakor znano, se je vlada v svoji veliki zadregi obrnila do prvoimenovane kontrolne komisije, naj bi ista razveljavila svoj znani sklep, s katerim ni hotela vladi izplačati 59,000.000 gld. za namene uravnave valute — in naj bi sklepala še enkrat. Predsednik komisije, dr. Fuehs, je za jutri, dne 14. t. m., pozval člene komisije: Blažeka, Czedika, Doblhoffa, Kozlowskega in Montecuccolija v posvetovanje o vladini zahtevi. Fuehs, Blažek in Kozlowski da so tudi sedaj odločno za to, da se zahtevi vlade ne ugoditi. Kako mislijo oni drugi, ni znano. Ali povdariti treba, da se niti levičarski listi, ti najtesnejši prijatelji Claryjeve vlade, ne upajo trdit, da sklep komisije ni bil zakonit, korekten in ustaven, iz česar sledi logično, da je zahteva vlade nezakonita in neustavna. Cesarska naredba od dne 20. septembra, na katero se opira vladina zahteva, je bila izdana na podlagi § 14, ta § pa določa sam, da more veljati le tedaj, ako ni zbran državni zbor. Sedaj pa je zbran državni zbor. Še več: vlada je tudi že predložila državnemu zboru v parlamentarno rešitev vse načrte, ki se nanašajo na pogodbo z Oggersko. In še več: iste nemške stranke, ki so vodile najhujo vojno proti § 14, so tudi že uložile predlog za obtožbo ministerstva Thunovega, ker je rabil § 14. Ako pomislimo sedaj, da je kontrolna komisija za državne dolge izvoljena od parlamenta, da je torej le organ parlamenta, ki torej niti ne sme v ničesar privoliti, ako je zbran parlament, potem nam je jasno, da je Claryjeva vlada zahtevala od komisije, naj prekorači meje svoje pravice in naj si prisvaja pravice parlamenta! Ali ni to ironija usode, da se isti grof Clary, ki se je povzdignil do vlasti v znamenju boja proti § 14, mora beračiti za božjo voljo, naj obvelja ta §, dobro vedé, da je sicer odgospodaril, definitivno odgospodaril?! Kajti to je že danes gotovo, da grof Clary ne dobi v parlamentu večine, ki bi mu hotela glasovati za nagodbo z Oggersko. Dobro opaža zadnja »Reichswehr«: grof Clary je hotel prezirati večino ter se je s tem nagibal k absolutizmu, hkratu pa je — pod uplivom svojih prijateljev na levici — pehal od osebe § 14, ta jedini instrument, ki ga daje ustava za vladanje brez parlamenta. Tako se je oddaljil od parlamentarizma in od absolutizma in — visi v zraku. Praška »Politik« meni, da tolike nezdode, ki jih je grof Clary že doživel, bi mu morale oči odpreti, da je zgrešil poklic avstrijskega odrešenika. Moder jezdec stopa s konja, predno ga isti vrže z sebe. Vsaj kakor dober jezdec naj bi se grof Clary ohranil v spominu potomcev!

Tudi kvotni deputaciji ne moreti priti do nikakega sporazumljenja. Ti deputaciji imati namreč nalog, da določiti, koliko imati obe polovici države plačevati za ukupne potrebe vse monarhije. V skupni seji minole sobote so Ogrji izjavili, da bi bili pripravljene plačevati 33%, naši pa so zahtevali, naj Oggerska plačuje 37%. Včeraj, v nedeljo so se pogajanja nadaljevala, toda istotako brez uspeha. Se pač obema godi jednako. Nobena noče odnehati, ker se jedna in druga bojita svoje javnosti. Pogajanja se bodo baje še nadaljevala in morda v Budimpešti.

Med namestniki avstrijskimi se baje pripravljajo spremembe. Trdovratno se vzdržuje govornica, da se večim namestnikom maje stolček. Tako tirolskemu, češkemu, moravskemu in primorskemu. Na mesto poslednjega da hoče vlada po vsej sili poslati barona Dipaulija. Ta pa noče. Nemški konservativci pa so odločno tudi proti temu, da bi prišel na Tirolsko. Oni bi bili

sicer veseli takega vrlega namestnika, ali v državnem zboru ga potrebujejo nujneje. Gori potrebujejo delavnih sil in energičnih mož. In baron Dipaulij je tak mož. Saj to je tudi vzrok, zakaj bi vlada Dipaulija toli rada izvalila na kako namestniško mesto, ker bi se tako rešila njegovega vpliva v parlamentu. Z mehkim Kathreinom se da že lažje govoriti. V nekem listu smo čitali, da grof Goëss ne ugaja na Dunaju, ker prerad dela politiko na svojo roko.

Tako očitjanje se nam ne zdi opravičeno. Pota, katera hodi Goëss, je hodil tudi Depretis; Rinaldini je karskadal po teh potih. In od tedaj je že toliko let. Ako bi ta pota ne ugajala na Dunaju, bi bili že davno zakleali svoj: stoj! Da bi pa prav ministerstvo Claryjevo hotelo tradicijonelno vladno politiko na Primorskem potisniti na druga, pametnejša pota, to se nam zdi tako neverjetno, kakor če bi rekel kdo, da je lisica menjala svojo nprav.

Demonstracije na Češkem. Okrajni glavarstvi v Kolinu in Podiebradu sti kaznovali tamošnja župana v denarno globo, ker nista hotela poskrbeti za stan vojakom, poslanim tjakaj za vzdrževanje miru in redu.

V Češkem Brodu so bile včeraj zopet demonstracije. Po nekem shodu je šla množica pred zapore, kjer so zaprti oni rezervisti, ki so se na kontrolnem shodu zglasali z »zde«. Množica je pevala in žvižgala, dokler je niso vojaki razpršili. Pozneje so se ljudje zopet zbirali po glavnih ulicah, ali posredovanje župana in občinskih svetovaleev je doseglo toliko, da ni prišlo do nikakih resnih dogodkov. Češki listi povdarjajo, da vre v vsem narodu, kakor v časih največje sile. Celu tako življe, ki so bili dosedaj upravljeni, kakor da tres groznica. Do zadnje kočice je došel glas o krivici, ki se je dogodila narodu češkemu. Razburjenje in ogorčenje se pojavljata z elementarno silo. Takega gibanja ne more udušiti nobena sila, kajti tega, kar je v sreih, ne doseže noben bajonet.

Domače vesti.

† **Vladika dr. Ivan Nepomuk Glavina.**

Včeraj popoldne so velike množice romale v Škedenj, da poškrpé zemske ostanke blagopokojnega vladike. Lahko se reče, da je bilo včeraj na tisoče ljudi v hiši žalosti. Pritisk je bil tolik, da so le v gručah dopuščali ljudi v vilo. Jutri bo truplo še izpostavljeno na mrtvaškem odru. V sredo ob 8. uri zjutraj pa se prične spreved iz Škedenja proti sv. Jakobu in od tu v cerkev očetov kapucinov.

Tržaški mestni svet. Minoli petek zvečer je bila XXIV. javna seja mestnega sveta pod predsedništvom župana dra. Dompirija. Vlado je zastopal namestniški svetnik pl. Jettmar; navzočih je bilo 34 svetnikov.

Po odobrenju zapisnika zadnje seje je priobčil župan, da se mu je posrečilo pregovoriti dra. Vitale Laudija, da ostane v upravnem svetu plinarne. O volitvi v odsek za preskrbovanje mesta z vodo je dr. Gairinger izjavil, da noče in ne more sprejeti izvolitve v to komisijo. Isto je izjavil g. svet. Berlam. Pl. Combi je opozoril, da je prav udeležba dra. Gairingerja potrebna. V ta odsek so bili izvoljeni: pl. Combi, dr. Fabiani, dr. Gairinger, dr. Janovitz, dr. Mazarana, dr. Mörpurg, Rasevič, Turek, dr. Valerio, Viauello, Vivante. — Dr. Gairinger je izjavil ponovno, da odklanja to čast. — Prečitali so se predlogi delegacije o čiščenju mesta od l. 1900 naprej. Pred debato o tem predmetu je opozoril mag. referent dr. Gregorutti, da bo treba, ker se bliža konec leta, poskrbeti začasno za čiščenje ter je predlagal, da se sedanja pogodba s tvrdko Battistig podaljša za 6 mesecev ter zviša zakupnina, kakor zahteva tvrdka, za 16.000 gld. — Po daljši debati so sklenili, naj se sedanja pogodba podaljša do 1. julija prih. leta ter zakupnina zviša za 8300 gld. Sejo so zaključili ob 9. uri zvečer ter nadaljevali v soboto zvečer. Navzočih je bilo 31 svetnikov.

Ta seja je bila velezanimiva. Debatirali so namreč ves čas o tem, kaj so prav za prav zadnjič sklenili: ali je čiščenje načeloma vsprejeto v mestno režijo ali ne. Čuti je bilo različnih razovorov, a do sporazumljenja ni prišlo. Iz zadrege jih je rešil dr. Mazarana, ki je predlagal, da se rešenje o težavnem vprašanju, kaj so sklenili v zadnji seji, prepusti prihodnji seji. S tem so bile zadovoljne vse strani. In mi jim prisrčno čestitamo, da so po to-

likih debatah prišli do skromnega spoznanja, da sami ne vedo, kaj hočejo.

Ob 9. uri 15 m. so zaključili to — velepomembno sejo.

Včerašnjaj javni shod političnega društva »Edinost« v Rojanu se je obnesel najlepše. Domačinov sicer ni bilo toliko, kolikor smo jih želeli — čemur pa je bil vzrok, kakor smo poizvedeli, v izvestnih lokalnih razmerah — ali udeležba je bila vendar toliko, da je bila dvorana polna. Govoru dra. Rybáfa o naši občinski upravi je občinstvo sledilo z veliko pažljivosti, kajti govornik je na najpopolnejši način pojasnil vsa zasnova te uprave, nje agende, nje pravice, nje dolžnosti in nje — grehe. Mej tem govornikom so se kar vrstili — kakor je že govornik ubral struno — izrazi veselosti in ogorčenja. Slično se je godilo mej govornikom dra. Slavika o ljudskem štetju, ki je s perečim sarkazmom žigosal način postopanja o štetju. Ko pa je gospod Josip Turk v priprostitih besedah, ali vendar v živih barvah slikal, kako se je godilo njemu samemu in je konstatiral, kako sta on in njegov sosed Gregorič prisilila mestni organ, da je samo v njihju hišah naštel blizu več Slovencev, nego so jih našteali v vsem Rojanu — tukrat so odmevale kar cele salve smehu.

S kratka: tudi na včerašnjem shodu so govorniki najlepše rešili svojo nalogo in čitateljem, zlasti pa okoličanom, priporočamo že danes, naj s pridom čitajo poročilo, katero začnemo priobčevati v prihodnjem izdanju.

Občni zbor političnega društva »Edinost« bo dne 26. t. m. ob 10. uri predpoludne v Maljjevi dvorani v ulici Torrente. Dnevni red priobčimo pravočasno. Letošnji občni zbor se je nekoliko zakasnil, ker je odbor, z ozirom na nejasen in nestalen političski položaj — sosebno v Primorju — odlašal s sklicanjem. Na občni zbor priredita tudi državna poslanca istrska, a nadejamo se, da se na zborovanje potrudijo tudi dež. poslanci, člani hrvatsko-slovenskega kluba v deželnem zboru istrskem, kakor tudi vsi zastopniki tržaške okolice.

V Postojni je minole sobote popoludne umrl nagle smrti tamošnji župan, g. Miroslav Vičič. Pokojnik je bil dober upravitelj občine in širom znana oseba. Bilo mu je kakih 70 let. Naj počiva v miru!

Strah pred panslavizmom. Iz ljubljanskih listov posnemamo, da je kranjska vlada prepovedala naznanjeni kurz za učenje ruščine. Nam se zdi ta naredba tako nenavadna, da je skoraj ne moremo verjeti. Sicer pa je v Avstriji vse mogoče.

Kakor smo pisali nedavno, naša avstrijska vlada že zna dobiti v kakih prastarih ces. patentih in kabinetnih ukazih izza dobe Marije Terezije kakšno zaslonbo vsikdar, kadar treba kratiti svobodo in paralizovati ustavne pravice in svobode v tej — deveti deželi. No, v tem slučaju sicer ni posegla tako daleč nazaj, do cesarice Marije Terezije, pač pa je srečno izvlekla iz prašnega arhiva neko cesarsko naredbo od leta — 1850. Gotovo pa je našla, da bi bilo učenje ruščine nevarno državi. Potem bi trebalo prav za prav postaviti pred kako državo, ali celo vojno sodišče vse one, ki so storili grešni sklep, da se bodo učili ruščine. Morda bi bilo v tem groznem slučaju tudi obsedno stanje na svojem mestu.

Čudno je le to, da naša zvesta zaveznica Nemčija misli vse drugače o ruščini. Ona daje svojo mladino in svoje častnike poučevati v tem svetovnem jeziku ter ima malone na vseh univerzah stolice za ruski jezik.

Mogoče pa je, da neskončna modrost avstrijskih državnikov doseže tudi s to naredbo baš nasprotno temu, kar je želela: da se jej bo godilo kakor se godi sedaj vojni oblasti z nesrečnimi »zde« na kontrolnih shodih na Češkem. Hotela je dušiti, v resnici pa je le ojačila narodno zavednost rezervnikov. Tako naj bi take drakonične naredbe (s komično primesjo) proti učenju bratskega ruskega jezika le vzdramile Slovence, da se bodo čim pridneje učili jeziku največjega slovanskega plemena. Zlasti med mladim naraščanjem naj bi ne bilo izobraženega Slovence, ki ne bi poznal književnega jezika ruskega!

O naših domačih razmerah nam pišejo s Krasa: Vi, gospod urednik, imate že svojo sodbo o žalostnih odnošajih, ki so navstali na Slovenskem. Vendar pa menim, da radi slišite, kako sodimo mi po deželi. Tudi jaz vem in se zavedam, zakaj pri-

padam h kateri stranki in me ne more motiti nobena agitacija. Tudi časniki me ne morejo premočiti, da bi se odpovedal t mu, kar sem spoznal za pravo. In ker sodim po lastnem prepričanju, sodim tudi nepristransko.

Gospod urednik! »Edinost« svari z hvalevredno vztrajnostjo pred »strupom, ki ga n. pr. »Piccolo« uliva v srea s tem, da ubija v ljudstvu verski čut. Nota bene: jaz ne mislim na kakov »klerikalizem« v slabem pomenu te besede, ampak na pravi pristni verski čut, ki bolj nego vse drugo blaži in plemeni človeka tudi v njega posvetnih streljenjih, in na spoštovanje do duhovščine, ki smo ga jej dolžni kakor stann, ono spoštovanje, ki je potrebno, da more duhovščina z uspehom delovati za dušno in častno srečo naroda, ali konkretnije povedano: ono spoštovanje, ki daje duhovniku potreben ugled in upliv, da se more s posvetnjaki rami ob rami udeleževati boja za pravice naroda! In to je nezogibno potrebno pri nas na periferiji! Zato pa obžalujem, da so nekateri slovenski listi jeli pisati tako, da treba duhovniku na periferiji res velike ljubezni do narodne stvari, da ne zgubi vsega veselja do dela. Ali tudi to moram povdariti, da dolžno spoštovanje do duhovskega stannu nikakor ne zahteva, da bi morali slepo molčati k vsemu, kar je morda storil pojedinca tega stannu. Tudi vsa trezno misleča duhovščina gotovo ne bo zahtevala kaj takega in ne bo zamerjala, ako porečete katero neprijetno na adresu koga iz nje vrst.

Zato Vas prosimo v imenu narodne stvari da bi »Edinost« vsikdar branila stališče, označeno tu.

Na Slovenskem vihra tudi gospodarski boj. Vi ste pisali te dni, da konsumna društva vspevajo in so potrebna tam, kjer je mnogo delavcev in uradnikov, torej v večih krajih. Jaz pa bi mislil, da so potrebna tam, kjer ni nikake konkurence in so trgovci in krčmarji sporazumljeni mej seboj glede cen. Ako kje kako društvo ne vspeva, še ni rečeno, da ni potrebno, ker so lahko drugi uzroki, radi katerih stvar ni vspevala. Prvi in glavni pogoj pa je — dobro vodstvo. Priznati pa moram, da se čisto le iz strankarskih razlogov snujejo taka društva. Sosebno pa mislijo na krčme, kjer je kaj primeren kraj za strankarsko — politiko! Jaz menim, da naj bi nasprotniki takih društev odnehali od boja proti onim konsumnim društvom, ki že obstoje in dobro vspevajo in so ljudstvu na korist. Saj krčmarju na deželi navadno krčma ni jedini zaslužek, ampak mu daje le postranski dohodek. Ne more se torej reči, da mu je ekzistenca uničena, ako nekaj manje potoči. Sploh pa je obžalovati najgloblje, ako se tudi v gospodarsko organizacijo zanašajo strankarski prepiri in ako se tudi o koristnosti ali nekoristnosti kake gospodarske naprave sodi le se stališča stranke. In tako postopanje pa je v nas Slovenceh prešlo v prakso. V tem tiči največa nevarnost naših sedanjih medsebojnih bojov.

O prepiru na Goriškem opaža »Naša Slova«: Mi obžalujemo globoko, da je prišlo do tega zazdora in da se isto bolj in bolj širi in draži v tolažbo in radost našim narodnim nasprotnikom in njihovim pokroviteljem, nam pa na pogubo in sramoto. Ako bi naši slovenski bratje na Goriškem hoteli slušati našo prošnjo, naj se namreč zložijo in združijo v narodni borbi proti silnim sovražnikom, ves narod bi jim bil hvaležen, ker bi mu s tem izkazali neizmerno uslugo.

Na učiteljskem v Kopru vlada zopet mir. Ali pod kakimi pogoji je dosežen ta mir? Visoka cena je izražena v dejstvu, da je zahvaliti jedino le posredovanje človeka take politiške kvalitete, kakoršen je posl. Bennati, da so dijaki položili orožje. V tem baš je povedano, kako zastrupljeno je že vse mišljenje dijakov, ako ima nanje kaj vpliva jedino le mož, v katerem je posebljen najskrajnejši italijanski radikalizem, skrajna intranšingeneja ter netolerancija na svojem višku. Za tako ceno so kupili mir na učiteljskem v Kopru. Laški dijaki pa si bodo vedeli erpiti »moralo« iz tega dogodka; uverjeni bodo, da smejo demonstrirati v veliko italijanskem duhu, da smejo izzivati in žaliti slovenske dijake istega zavoda in da se jim sploh ne more nič zgoditi, dokler imajo za seboj izvestne zagrižene profesorje, ravnatelja in — politiškega radikalea Bennatija.

Z sodišč v »Regione Giulia«. »Naša Slova« priobčuje brez vsacega komentarja:

Sodnik (zaslišujoči pričó): Dove si trovava lei in quell' incontro?

Priča: Da vam povem resnico, gospod sodnik, bil sem na svoji potrebi.

Sodnik (diktira zapisnikarju): In quell' incontro io mi trovava precisamente nella propria località detta »Potreba«.

Sodnik (izprašujoči obtožena): Come si chiama?

Obtoženi: X. Y.

Sodnik: Nome del padre.

Obtoženi: Od z.

Sodnik: Nome della madre.

Obtoženi: Je umrla.

Sodnik (diktira zapisnikarju): fù Merla.

Upnik prosi za zapleno in cenjenje dolžnikovih premičnin, a med ostalim tudi »voloskega sena«. Sodnik dovoljuje — seveda z italijanskim zaključkom — zaplenbo dolžnikovih premičnin in med ostalim »del fieno di Volosca« (sena z Voloskega).

Konec — ne sveta, ampak »Lavoro«. List »Lavoro« je imel v svoji sobotni številki na prvi strani debelo tiskane besede »grande sorpresa« — veliko presenečenje. Vse se je popraševalo: Kaj bo, kaj bo pač to?

Ako je kdo radoveden, v čem je tisto veličansko presenečenje, mu sedaj lahko poslužimo z odgovorom: »Lavoro« je presenetil svet s tem, da — ni izšel!! Porabil je priliko prerokovanega koneca sveta v to, da je sam zatisnil svoje trudne oči. V miru počivaj!

Zavodu sv. Nikolaja so došli povodni predstave dne 1. novembra sledeči darovi: gg. dr. Martinis 1 K., dr. Truden 4 K., Schwarz Aleks. 2 K. 20 st., prijatelj zavoda 40 st., Zadnik Dragztina 1 K., Sanein Ernesta 60 st., nepoznana 40 st., E. U. 1 K. 20 st., Jereb 40 st., Perhave Jakob 1 K. 60 st., Bartol 2 K. 40 st., N. N. 20 st., Kumar 1 K. 20 st., Mandić Mat. 1 K., Kukanja Ant. 40 st., Kocjančič 2 K., Prelog 2 K. 40 st., Dollenz 3 K. 20 st., Vatovec 4 K. 20 st., Kolar 1 K., Abram 1 K. 20 st., Gombač 40 st., Prele 1 K. 20 st., Grion 20 st., dr. Pavletič 40 st., Tavčar Josip 20 st., Štoka 20 st., N. N. 20 st., Grebene 1 K., Žitko 1 K. 20 st., Zadnik 40 st., Bone 20 st., dr. Gregorin 3 K. 20 st., Žitko 20 st., Candolini 1 K., Dekleva 1 K., Furlan 2 K., Pogorelec 4 K., Mankonč Ljud. 2 K., Stemberger 2 K., Urdih 2 K.

Ako bi kateri gg. darovatelj ne bil objavljen, ali če je v številkah sploh kaka netočnost, naj nam dotičniki blagovole oprostijo, oziroma poslati popravek. Srčna hvala v imenu zavoda!

Odbor.

Jugoslovanskega društva »Šumadija« v Pragi odbor za leto 1899—1900 se je sestavljen tako-le: Predsednik: akad. slikar Josip Germ, podpredsednik: cand. iur. Ivan Zemljčič, tajnik: stud. med. Fran Stanjek, blagajnik: stud. iur. Janko Sernee, knjižničar: stud. iur. Josip Ferfolja, gospodar: stud. iur. Rajner Hlača.

Jestvinske in kolonijalne trgovine v Trstu se bodo po dogovoru med gospodarji od dne 15. t. m. naprej zapirale ob 9. uri zvečer, a odpirale ne pred 7. uro zjutraj.

Mesto poštnega odpravnika na c. kr. poštnem uradu v Bazovici, okolica tržaška, serazpisuje proti pogodbi in kaveiji 200 gld. Letna plača 150 gld., uradni pavšal 40 gld., letni pavšal 350 gld. za vzdrževanje jeduokratne pešne zveze med Bazovico-Opčino in Prosekom in letni pavšal 550 gold. za vzdrževanje vozne poste med Bazovico in Trstom. Prošnje v teku treh tednov na poštno in brzozjavno vodstvo v Trstu.

Brzozjavna postaja v Velikem Lošnju, združena s tamošnjim poštnim uradom, imela bo do nadaljše odredbe v brzozjavnem prometu polno dnevno službo.

Novo kolo. Gospod Ivan Bajda v Ljubljani je iznašel, kakor čitamo v ljubljanskih listih, novo kolo brez verige in brez gonilnih pedalov. Vozač se nagiba kakor bi jahal. Z enim nagibom pride 5 1/2 m daleč. Na 2 m daleč se kolo ustavi tudi v najhitrejšem teku, ne da bi bilo treba skočiti s kolesa. Pasti in povoziti koga ni možno. G. Bajda namerja z svojimi iznajdbami iti v Pariz.

Pazite na otročiče! Triletna Marija Mijot iz ulice Petronio št. 1 je v soboto pala s stola ter si strla roko. Dekletce so spravili na zdravniško postajo.

Pes je ugriznil v soboto popoludne 14-letnega Hermenegolda Braido iz ulice Molino a vento

